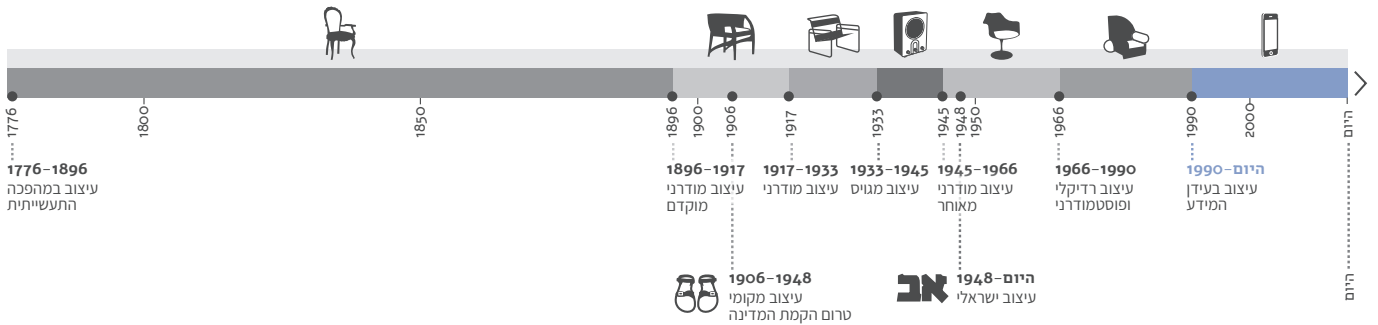

יצירות במקצוע מוביל אמנות שימושית חלק ג': היבטים בתולדות העיצוב

240 ש"ש | (כיתות י"א-י"ב)

חלק ג. 8. עיצוב בעידן המידע

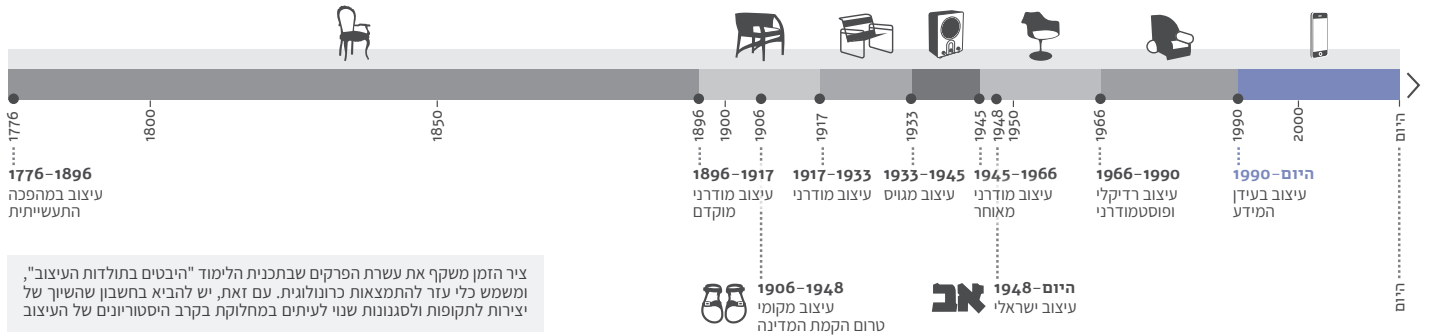
המינהל לתקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות למשרד החינוך

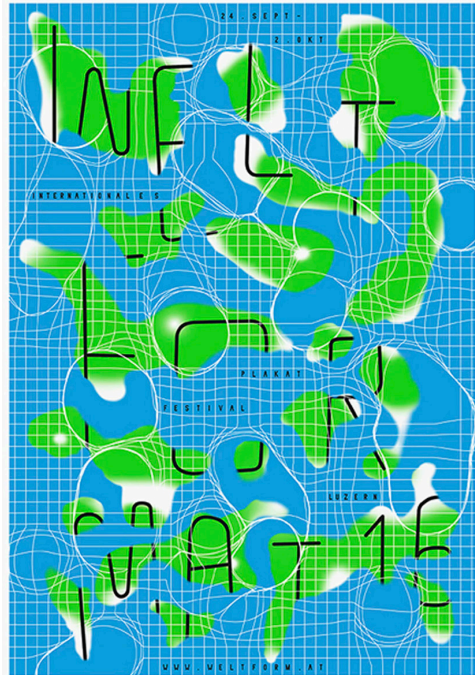
פיתוח חומרי הלימוד

פיתוח
משרד החינוך, מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, מגמת אמנויות העיצוב
מפמ"ר אמנויות העיצוב
גב' עינת קריצ'מן
גוף מבצע
רשת עמל
פיתוח וכתיבה
ריבד רובנר, יובל אברמי, שני שילה
ייעוץ ועריכה אקדמית
ד"ר דיויד גוס
עריכה דידיקטית ואינפוגרפיקה
גב' רינת סופר גרינפלד
עריכת תוכן
גב' שרית זיו
זכויות יוצרים
ד"ר מאשה גרובמן
עריכה גרפית
גב' אפרת יצחקוב, גב' דגנית סטנייצקי, ציפי לנקין
ניהול וריכוז
גב' רעות מידד, רשת עמל

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
כרזה לפסטיבל פורמט עולמי
Weltformat (world format) Festival Poster

Annik Troxler, Weltformat (world format), Festival Poster, Lucerne, 2016. Photo: creative commons by-nc-nd 4.0

שם היצירה: כרזה לפסטיבל פורמט עולמי Weltformat (world format) Festival Poster
שנה: 2016
טכנולוגיות ייצור: דפוס משי
מעצבת: אניק טרוקסלר Annik Troxler
סגנון: ניאו-מודרניזם

פרטים

בתחילת המאה ה-21 התפתח הסגנון הניאו-מודרני, שהיה מעין המשך לסגנון העיצוב השוויצרי שפותח בשווייץ בשנות ה-50 של המאה ה-20, אך כלל מספר הבדלים: בעיצוב כרזות בסגנון הניאו-מודרני, במקום דימוי או צורות גיאומטריות, את עיקר הכרזה תופס פעמים רבות דימוי מופשט או מרומז; הטיפוגרפיה לעתים מוסתרת חלקית ולעתים תופסת את מרבית שטח הכרזה; ולעתים היבט זה מוקצן עד כדי הגעה ל"טקסט כתמונה" – טקסט מוגדל עד כדי כך שקשה לקרוא אותו, והוא דורש מידת מה של פענוח מהצופה.

את כל המרכיבים האלה אפשר לראות בכרזה זו, שיצרה המעצבת השוויצרית אניק טרוקסלר לפסטיבל הכרזות בלוצרן שבשווייץ – פסטיבל שעסק בין השאר בכרזות דיגיטליות וכרזות זזות, המחשת נתונים בצורה חזותית כחלק מעיצוב הכרזות והתייחסות מחודשת למסורת הכרזות הטיפוגרפיות בשווייץ. טרוקסלר ידועה ביצירת כרזות שעושות שימוש בלתי שגרתי בטיפוגרפיה ובדימוי, כגון צמצום הטקסט לכדי אלמנט ויזואלי. סגנונה מתאפיין במשחקיות, לצד קשר לפונקציונליות המינימלית הטיפוסית למסורת העיצוב השוויצרית.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

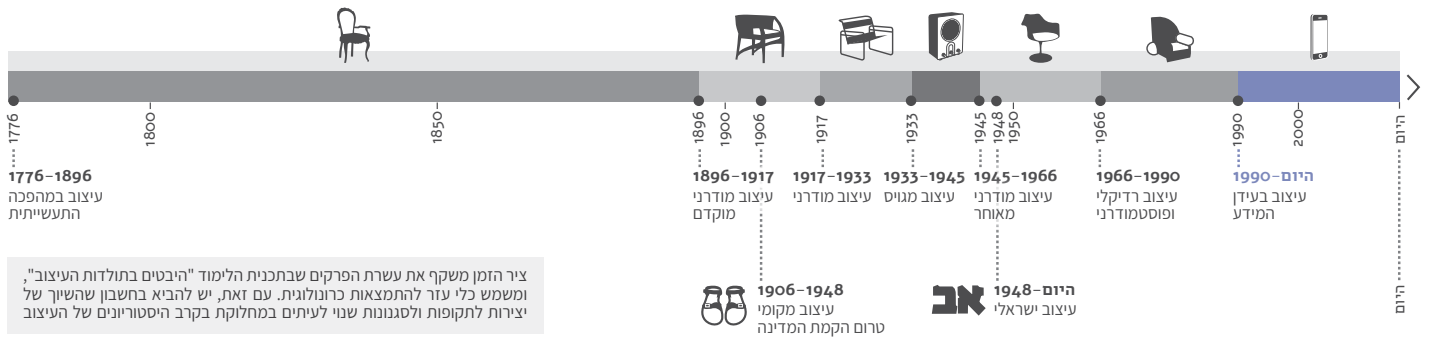
כרזה זו, שנעשתה בדפוס משי, מציגה משטח תכול ועליו כתמים ירוקים וגריד לבן מעוות. הכתמים הירוקים נראים כמעין חורים במישור התכול הקדמי, ואפשר לראות דרכם את המישור האחורי הירוק, וכן אותיות מוארכות ומפוזרות, המרכיבות את הכיתוב WELTFORMAT 16 – שם הפסטיבל. רוב האותיות מוסתרות, מה שהופך את שם הפסטיבל לכמעט בלתי קריא. האותיות עצמן לא מונחות על שורה אחת, וגם עיצובן לא תורם לקריאות (האות O, למשל, מעוצבת כמעין מרובע מעוגל, והאות M אינה סימטרית ושני חלקיה אינם שווים זה לזה).

הגריד הלבן המעוות על הרקע התכול יוצר אשליות נפחיות שונות, שמזכירות אדוות מים על בריכה מרוצפת. עם זאת, פרטי התערוכה – הכתובים בשחור בכתב סן-סריפי קטן ברחבי הכרזה – מיושרים לגריד, ובכך מתייחסים למסורת העיצוב השוויצרי המקורי, שגריד מדוקדק היה אחד המאפיינים הבולטים שלו. במקומות מסוימים התאמה זו לגריד מוקצנת, למשל במילים PLAKAT FESTIVAL, בהן כל אות ממלאת משבצת אחת בדיוק. הטקסט לא רק מתאים לגריד, כי אם מתייחס אליו ומנכיח אותו. בכך מציגה הכרזה פער מעניין בין פרטי הפסטיבל, המפורטים בדקדוק ומיושרים לגריד, ובין שם הפסטיבל שעיצובו חידתי ומעורר בצופה רצון לפענח את הכתוב.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.4.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
דירת שרגר, ניו יורק
Schrager Apartment NYC

John Pawson, Schrager Apartment, New York, 2009. Photo: www.johnpawson.com, fair use.

שם היצירה: דירת שרגר, Schrager Apartment NYC

שנה: 2009

טכנולוגיית ייצור: פלדה, גבס, עץ, בטון, טיח וזכוכית

מעצב: ג'ון פאוסן John Pawson

סגנון: עיצוב בעידן המידע - עיצוב ניאו מודרני

פרטים

דירת היוקרה שעיצב האדריכל ג'ון פאוסן עבור היזם הניו יורקי איאן שרגר (Schrager) מזוהה עם העיצוב המינימליסטי (עיצוב השואף לנקות את המרחב מקישוטים ומתבסס על קווים נקיים ומיעוט פרטים). הדירה משתרעת על פני שתי הקומות העליונות.

תאור היצירה

. החומרים שנבחרו לגימור הבית נחשבים יוקרתיים ומהווים חלק מתפיסתו העיצובית של פאוסן ששומר על הטוהר של החומר ועל הניקיון של החלל, ולכן בחללים הגדולים והמרווחים בבית נשמרה סכמת צבעים מצומצמת.

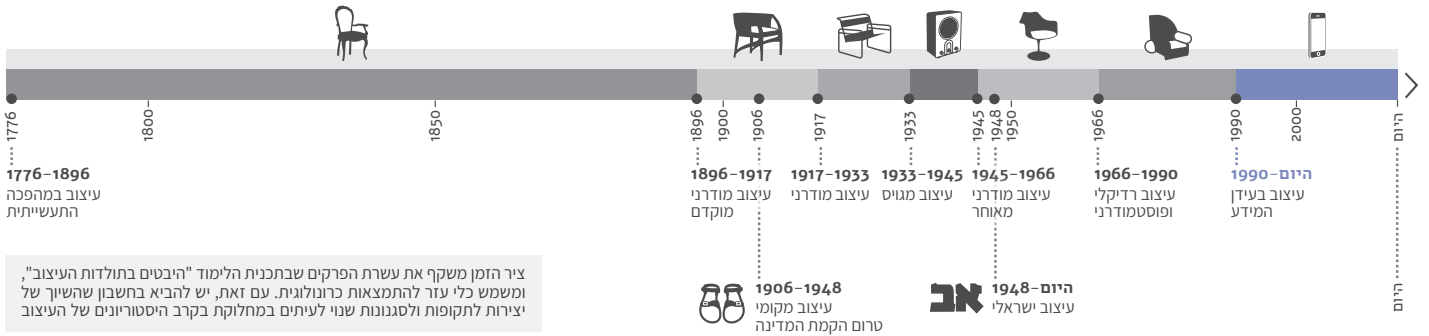
העבודה על החלל רחב הידיים, מעל ל-2500 מ"ר ללא המרפסת, החלה עם תום הבניה של הבניין. בין השאר נוספה לבניין הקומה השנייה של הדירה, שחזיתה וגודלה שונים מחזית המתכת והזכוכית הירוקה של הבניין כולו. חלק זה כולל חלונות נטולי חלוקות באורך של 40 מטר המאפשרים מבט משני כיוונים לנוף הניו יורקי ללא הפרעות. עיצוב החלון מתחבר לתפיסת תכנון הדירה שהדגישה את הפתיחות בחלקים הציבוריים, כשהחללים השונים בדירה מאורגנים על ידי סדרה של קירות לבנים המגדירים את מקום חדר המגורים, מקום המטבח, מקום הספרייה וכן הלאה.

בקומה הראשונה של הבית נמצאים חלל המגורים עם המטבח הפתוח וחדרי השינה. הכניסה אליהם היא ממסדרון משותף המרוצף בפרקט עץ המדגיש את אורך המסדרון. קיר אחד של המסדרון פתוח לנוף, ואילו הדלתות הוצבו בקיר השני הצבוע לבן. פס תאורה בחלקו העליון יוצר תחושה של ניתוק מהתקרה תוך הדגשת גובה החלל.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 7.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Snask, Malmö festival identity, 2014. Photo: Snask

היצירה:

מיתוג לפסטיבל מאלמו

Malmö festival identity

שם היצירה: מיתוג לפסטיבל מאלמו Malmö festival identity	פרטים
שנה: 2014	
טכנולוגיות ייצור: מיתוג	
עיצוב: סנאסק Snask	
סגנון: ניאו-מודרניזם	

סנאסק (Snask) היא סוכנות עיצוב שוודית המתמחה במיתוג ובניהול אמנותי. אמונה על עיצוב הזהות של פסטיבל מאלמו, הפסטיבל העירוני הגדול בשוודיה. סוכנות סנאסק ÷ ö לפסטיבל זהות מיתוגית שמבקרים יוכלו להשתתף בה ולתקשר איתה. המרכיב המרכזי שהם יצרו היה פרויקט בשם "הכרזה הגדולה בעולם" - מיצב אמנותי עצום המשתרע על שטח של יותר ממאה מטרים רבועים, המאפשר למבקרים ללכת דרכו, לטפס עליו ולקפוץ ממנו. המיצב מעוצב בדומה לכרזה רגילה ומכיל את שם הפסטיבל ואת התאריכים שבהם הוא מתקיים. ההבדל העיקרי הוא שהאובייקטים הם פיזיים ותלת-ממדיים, כך שרק ממבט עילי אפשר לראות את המיצב ככרזה רגילה. לצורך ייצור האובייקטים עבדו ארבעה-עשר פועלים במשך תשע מאות שעות, והשתמשו במאיתיים ושמונים משטחי דיקט, מאה שבעים וחמישה ליטרים של צבע ועשרת אלפים מסמרים.

ממבט עילי נראה המיצב ככרזה: מלמעלה העיצוב הוא כשל כרזה מסורתית יחסית - מלבן אנכי שמכיל את כל פרטי האירוע המפורסם. בראש הכרזה כתוב שם הפסטיבל בפונט סן-סריפי ובאותיות גדולות בעלות טרקינג (ריווח) נמוך, כך

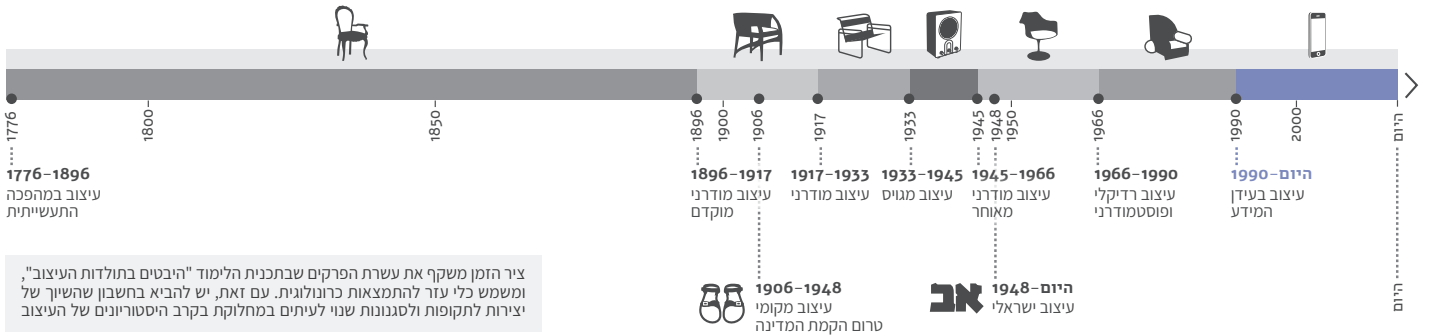
שהן מתחברות זו לזו. האותיות צבועות באדום, מלבד חלק שהושאר בצבע הדיקט המקורי ועליו 'מברשת' ענקית, מה שיוצר אשליה שהטקסט עודנו בתהליך צביעה. מתחת לשם הפסטיבל מופיעות המילים "30 שנים" – הספרות בצבעים ורוד וסגול והמילה "שנים" מפוספסת בצבעי צהוב ולבן, ואחריה סימן קריאה. הפרטים "חינם לכולם" ותאריכי הפסטיבל ממוקמים על משטחי צבע – התאריכים על צורה ירוקה דמוית ענן ומחיר הכניסה על צורה ורודה דמוית פיצוץ. שניהם שונים מהטקסט הסן-סריפי שמעליהם, וכתובים בכתב יד מסתלסל. האקלקטיות של הכרזה משדרת הומור והתרגשות, המתבטאים מלבד בסימן הקריאה גם במגוון הצורות והגופנים (הכרזה מכילה גם לבבות ענקיים ופרחים), שילוב בין צבעים שונים ואלמנטים היתוליים שונים, כמו החלק הבלתי צבוע של האותיות בכותרת ואלמנט פיסולי שנראה כטוש ענקי שפס צבע צהוב יוצא ממנו.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 8.4.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
**דירת לופט.
זלצבורג, אוסטריה**
**Loft apartment,
Salzburg**

Studio Smartvoll, Loft apartment, Salzburg, 2017. Photo: Smartvoll / Tobias Colz

שם היצירה: דירת לופט. זלצבורג, אוסטריה	פרטים
שנה: 2017	
חומרים: בטון, מתכת, זכוכית, טקסטיל ולבנים	
מעבד: סטודיו סמרטוול Studio Smartvoll	
סגנון: ניאו-מודרניזם	

בשנת 2013 הכריזה עיריית זלצבורג שבאוסטריה על תחרות פתוחה לשיקום מבנה שהוקם בשנות ה-30 כסדנה לטיפול בכלי רכב צבאיים, בעיקר טנקים. הרעיון של התחרות היה לשפץ את בניין הלבנים האדומות ולהסב אותו למרחב רב-שימושי לקהילה המקומית שיכיל אולם שוק, מסעדה, חלל משותף לעבודה ולופטים לשימושים שונים. הסטודיו האוסטרי סמרטוול זכה לעצב דירת לופט בגודל 380 מ"ר.

פיליפ בוקסבאום וקריצ'ר כריסטיאן, המעצבים שהקימו את סמרטוול, יצרו מרחב פתוח המשתרע על שתי קומות עם ריצוף בטון מוחלק שמהווה גם את התקרה של הקומה התחתונה. רוב הקירות המקוריים שנבנו מלבנים אדומות נשמרו, ואילו בשאר המרחב בולט הצבע הלבן. ליד הכניסה ממוקמות מדרגות עם מדרכי בטון יזיזים ומתפצלות לשני כיוונים. מיקום המדרגות בקצה המבנה נועד לשמור על התוכנית החופשית.

כדי להחדיר לחלל אור טבעי רב ככל האפשר צומצמו החלוקות המבניות, ובקומת הגלריה נפתח מספר רב של חלונות. החלקים הפרטיים יותר של המבנה - חדרי השינה והרחצה - ממוקמים בקומה השנייה.

תאור ופרטים על היוצר והיצירה

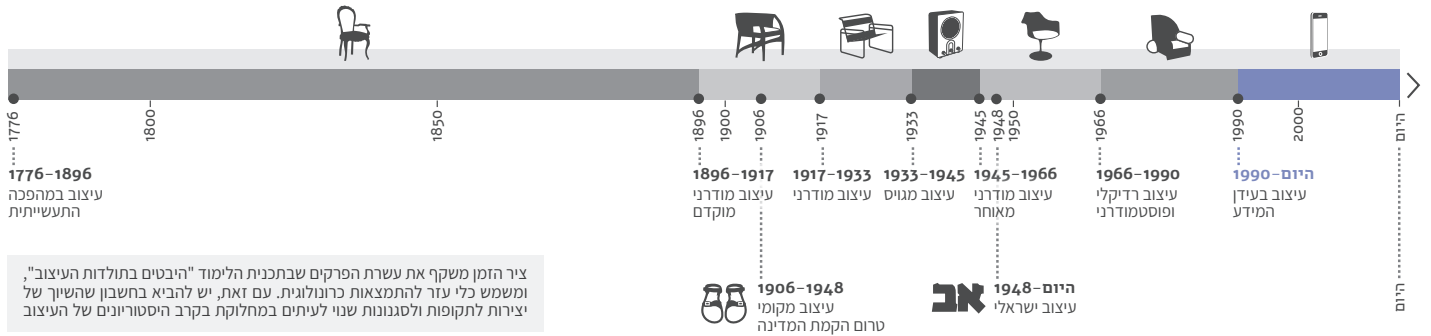
. הלופט כולל גם מרפסת עם גן זן

המבוסס על צמחייה מינימלית ואבני נחל שמאורגנות בסדר מופתי ונשקף ממנה נוף מרהיב של העיר מסביב.

שם הכתבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Philippe Starck, "Juicy Salif" Lemon Squeezer, 1990. Cast aluminum, 29.2 x 14 cm. Photo: Wikimedia Commons, CC BY 3.0

היצירה:
מסחטת לימון - ג'וסי
Juicy Salif

שם היצירה: מסחטת לימון - ג'וסי Juicy Salif
שנה: 1990
חומרים: יציקת מתכת וציפוי אלומיניום
מעצב: פיליפ סטארק Philippe Starck
סגנון: פוסט-מודרניזם

פרטים

מסחטת הלימון בעלת הצורה העכבישית-חייזרית שעיצב המעצב הצרפתי המפורסם פיליפ סטארק הפכה במהרה לאייקון מוכר ולסמל להתפתחות עולם הצריכה העכשווי בזכות השילוב עם שדה עיצוב המוצר. סטארק ידוע כגאון שיווקי, והוא נחשב לכוכב של עולם העיצוב, ששמו מוכר אך יותר מעיצוביו, וכמי שמאתגר את התפיסות המוכרות בתחום ולא מהסס לעצב מוצרים שהיופי והאסתטיקה שלהם עולים על השימושיות שלהם ולעיתים אף פוגעים בה.

המעשיה שנקשרה במסחטה מספרת שסטארק תכנן אותה על מפת במסעדה איטלקית לאחר שסחט לימון על קלמרי. המפית נשלחה לבעלי חברת העיצוב האיטלקית אלטי כשכתמי רוטב עגבניות מעטרים את השרטוטים. המפית המפורסמת כבר הפכה בעצמה למוצג מוזיאוני. המסחטה, בהתאם לארוחת הצהריים של אותו היום, מזכירה במראה דיונון וכוללת גוף בצורת טיפה הפוכה. גוף המסחטה מחורץ מקצה לקצה כדי שמיץ הלימון יוכל לזרום לאורכו עד לצלחת. לגוף המעוגל מתחברות שלוש רגליים צרות וארוכות שנושאות אותו. המראה של המסחטה מהדהד את סגנון הסטרימליין האמריקאי שמזוהה עם מהפכת העיצוב הצרפתי של שנות ה-50 של המאה ה-20.

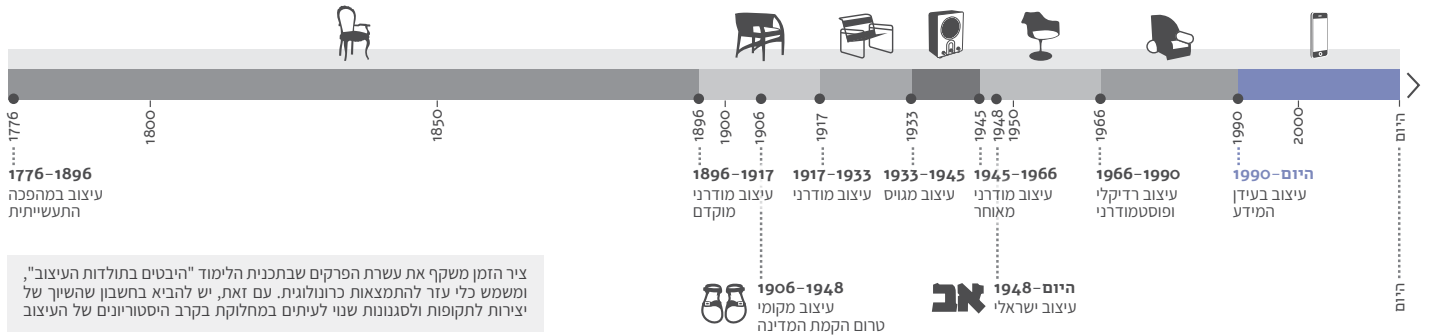
תאור ופרטים על היוצר והיצירה

המסחטה ספגה ביקורת רבה על חוסר השימושיות שלה. מבחינת בעלי חברת אלסי, שמייצרת את המסחטה, היא הייתה בעיקר בדיחה שנועדה לשעשע את הפוגשים בה, אבל גם פרויקט יוצא דופן ושנוי במחלוקת. למרות הביקורת אי אפשר להתווכח עם כוחו הכלכלי של העיצוב כפי שהוא בא לידי ביטוי במסחטה אייקונית זו שנמכרו ממנה יותר מחצי מיליון פריטים בתוך עשור.

שם הכתבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Maarten Baas, Smoke collection, for Moooi, 2004. © Moooi. Photo: www.moooi.com

היצירה:

קולקציית עשן עבור מווי

Smoke collection, for Moooi

שם היצירה: קולקציית עשן עבור מווי	פרטים
שנה: 2004	
טכנולוגיית ייצור: שריפת ריהוט ביתי מחומרים שונים	
מעצב: מרטן באס Maarten Baas	
סגנון: עיצוב בעידן המידע - פוסט-מודרניזם עכשווי	

תאור היצירה

קולקציית העשן (Smoke) הייתה פרויקט הגמר של המעצב יליד גרמניה מרטן באס באקדמיה לעיצוב באינדנהובן, הולנד. תהליך היצירה כלל שריפה של פריטי ריהוט אייקוניים מתולדות העיצוב, ציפוי תוצר השריפה בחומר אפוקסי כדי לקבע את הנזק מהשריפה והחזרתו לשימוש מחדש, כאשר תפיסת העיצוב היא שהפריט המקורי לא מושמד, אלא זוכה לחיים חדשים. הקולקציה נרכשה על ידי חברת העיצוב MOOOI וזכתה להשקה מחודשת ב-2004.

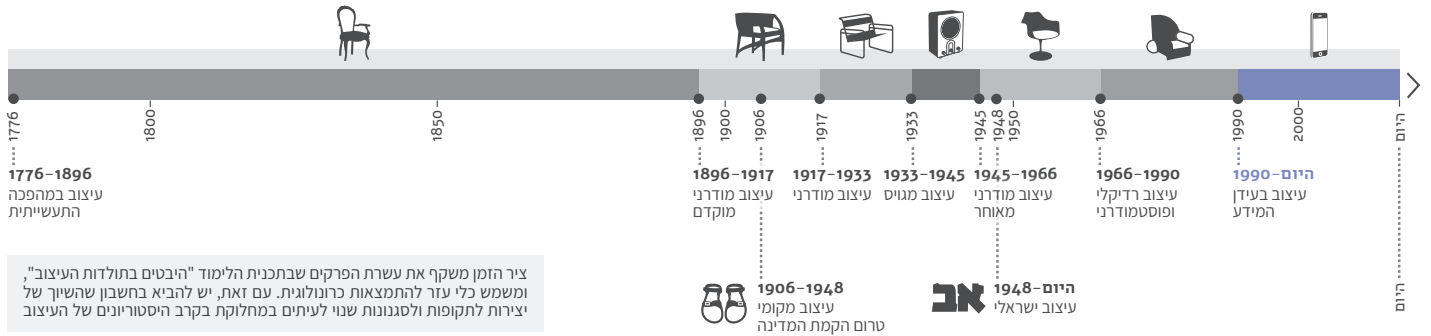
כחלק מתהליך החקירה, בדק באס האם ניתן ליצור עניין בפריטי ריהוט גם לאחר הריסתם. במסגרת הבדיקה הוא זרק כיסאות ממבנים גבוהים, ניסה להשרות כיסאות אחרים במים ועוד שלל מיני ניסיונות הרס. מסיבות תקציביות נשרפו בקולקציה המקורית שהוצגה כחלק מפרויקט הסיום, כיסאות ושולחנות של איקאה וכן כיסאות ישנים אבל העניין שיצרה הקולקציה גבר כאשר התחיל באס לשרוף רהיטים אייקוניים ידועים ומוכרים של שלל מעצבים ידועי שם. המעבר לשריפה של אייקונים של עיצוב התרחש בזכות רכישת זכויות היוצרים של הפרויקט על ידי המעצב הידוע מרסל ונדרס (Marcel Wanders), מייסד

© Moooi

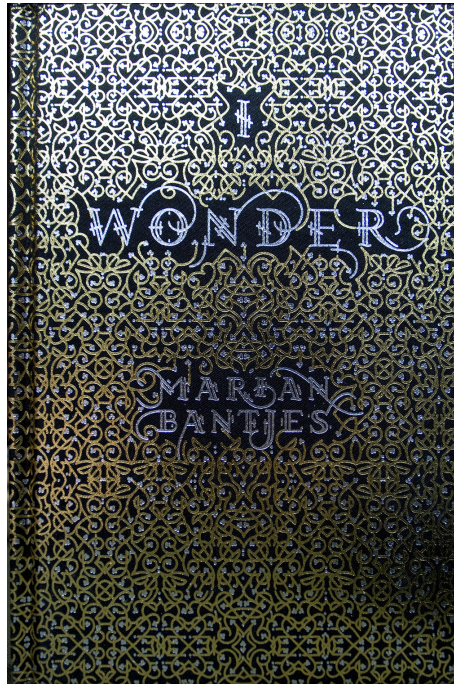
שם הכותב: שני שילה

תאריך: 7.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב". ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
הספר "אני תוהה"
I Wonder book

Marian Bantjes, I Wonder book, 2010. Book cover, 15.5 cm × 24cm. Photo: Marian Bantjes

שם היצירה: הספר "אני תוהה" I Wonder book
שנה: 2010
טכנולוגיות ייצור: דפוס בצבע ובזהב
מעצבת: מריאן בנטיאס Marian Bantjes
סגנון: עיצוב פוסט-מודרני עכשווי

פרטים

הגישה הפוסט-מודרנית בעיצוב מפגינה יחס דו-ערכי כלפי עקרון המקוריות: מצד אחד תפיסה שמקוריות אמיתית כבר איננה אפשרית בימינו, והעדפה להיצמד למודלים קודמים של הצלחה (כגון שאיבת השראה רבה מעקרונות העיצוב של שנות ה-20 בעיצוב מוצר או עקרונות העיצוב השוויצרי בעיצוב כרזות); ומצד שני שאיפה בכל זאת לחדש או לבצע שינויים קטנים שיתאימו את המודלים לימינו ולצרכים העכשוויים. לפי גישה זו, לא צריך להמציא את הגלגל מחדש, אלא להשתמש במסורת העיצובית העשירה של תרבויות שונות ולנצל ממנה חלקים בהתאם לצרכים העולים בזמן הנוכחי, וכן ליצור טיפוגרפיה ייחודית בהתאם להקשר של כל יצירה. ספרה של האמנית הגרפית הקנדית מריאן בנטיאס, "אני תוהה", מדגים גישה זאת. כל עמוד בספר מוקדש לנושא אחר, והטיפוגרפיה משקפת זאת: היא אינה אחידה לאורך הספר אלא שונה מעמוד לעמוד, בהתאם לנושא של אותו עמוד. בנטיאס ידועה בסגנונה העיטורי ובעבודותיה המפורסות המכילות דוגמאות ולטרינג (עיצוב אותיות) המושפעים מכתבי יד עתיקים, קליגרפיה אסלאמית ועיטורים בארוקיים.

הספר הוא אוסף צבעוני של טקסטים שונים הסובבים סביב תרבות חזותית ועיצוב, שבנטיאס עצמה כתבה ועיטרה. חלק מהטקסטים פורסמו קודם לכן כפוסטים בבלוג שלה. הספר משלב גישות גרפיות שונות - החל בעמודים שבהם

תאור ופרטים על היצר והיצירה

הטקסט מלווה באלמנטים גרפיים לחלוטין, כגון קווים וצורות גיאומטריות, וכלה בעמודים שסביבם מסגרת מצולמת ומציגים גישה הומוריסטית יותר. הספר מדגים גישה אקלקטית לעיטוריות ולעיצוב גרפי בכלל, ומשלב בין איורים ידניים לעיטורים ממוחשבים מדויקים, ובין גופנים שונים וגישות גרפיות מגוונות.

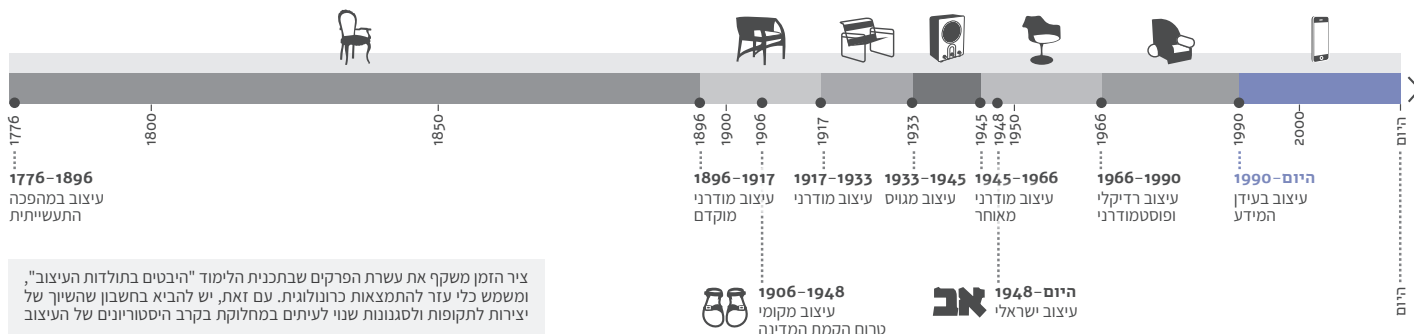
סגנון זה משקף את מורכבות המידע בעידן העכשווי: לא עוד גישה אחת אחידה התואמת לספר כולו, כי אם מגוון רחב של גישות גרפיות, המשקף את שפע המידע שאליו אנחנו נחשפים בחיי היומיום בעת הנוכחית.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.4.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

ספת פולדר

Polder Sofa

Hela Jongerius, Polder Sofa, 2015. Vitra Design Museum, © Vitra. Photo: www.vitra.com

פרטים	שם היצירה: ספת פולדר Polder Sofa
	שנה: 2015
	חומרים: עץ, קצת ריפוד, ריפוד מכמה בדים שונים, עור וכפתורי פלסטיק
	מעצבת: הלה יונחריוס Hela Jongerius
	סגנון: עיצוב רדיקלי

תאור ופרטים על היוצר והיצירה

המראה של ספת הפולדר הוא בלתי שגרתי. בניגוד למערכות ריהוט הסלון המקובלות שכוללות ספה עם כריות גב ומשענות יד, כולן בגובה אחיד ומרופדות בבד אחד, הספה שעיצבה המעצבת ההולנדית הלה יונחריוס כוללת כריות גב בגדלים שונים שמרופדות בחומרים כמו עור וטקסטיל בגוונים שונים ובמרקמים מגוונים. כל כרית עוצבה בגודל אחר ומחומר אחר, ולכל אחת חוברו כפתורים בעבודת יד - כל כפתור ייחודי, חלקם מעץ וחלקם מפלסטיק. מיקום הכפתורים במרכז כל כרית וגודלם מבליטים אותם כתכשיט המעטר את מרכז הספה. למרות שפע החומרים והגימורים, מראה הספה הרמוני בזכות השימוש בגוונים של אותו צבע יסוד: אדום, כחול וכן הלאה. כל השפע הצבעוני הזה מופיע בספה אחת ונועד לעורר שאלות ביחס לאחידות המקובלת. הספה היא המוצר הראשון שעיצבה יונחריוס, והיא מיוצרת גם כיום בחברת ויטרה.

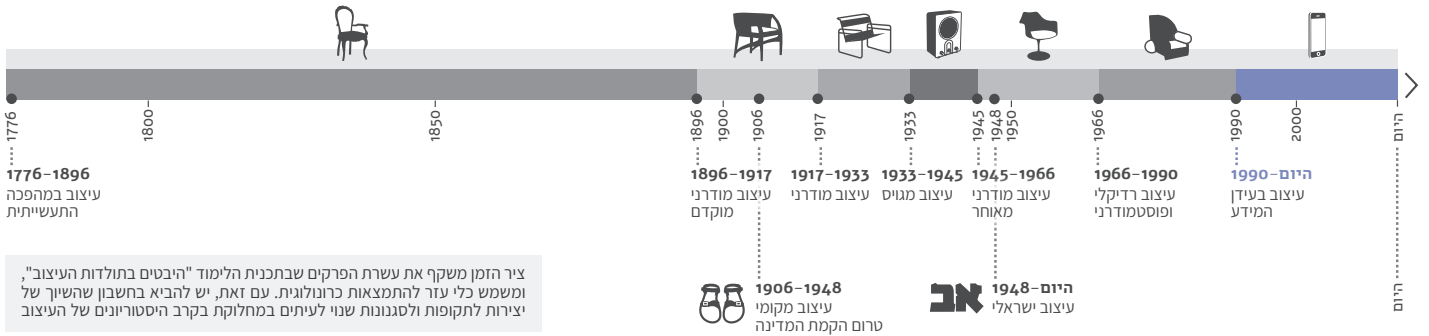
יונחריוס ידועה כמעצבת של מוצרים שונים, מכורסאות ועד שטיחים, ודרך עבודתיה היא בוחנת שאלות שמאתגרות את אופני השימוש המסורתיים בחומרים, בצבעים ובעיקר בטקסטיל.

השם והעיצוב של הספה שואבים את ההשראה מנוף הפולדר ההולנדי האופייני: ריבועים של אדמה שהייתה מכוסה במי ים ויובשה באמצעות סכרים אופקיים ארוכים ותעלות ניקוז מצטלבות כדי שתוכל לשמש למחיה. יונחריוס חקרה את מרכיבי הנוף ואת המורכבות שלהם, והתוצאה היא ספת הפולדר המעוצבת באופן א-סימטרי וכשילוב של בדים, צבעים, אלמנטים תעשייתיים ופרטים בעבודת יד.

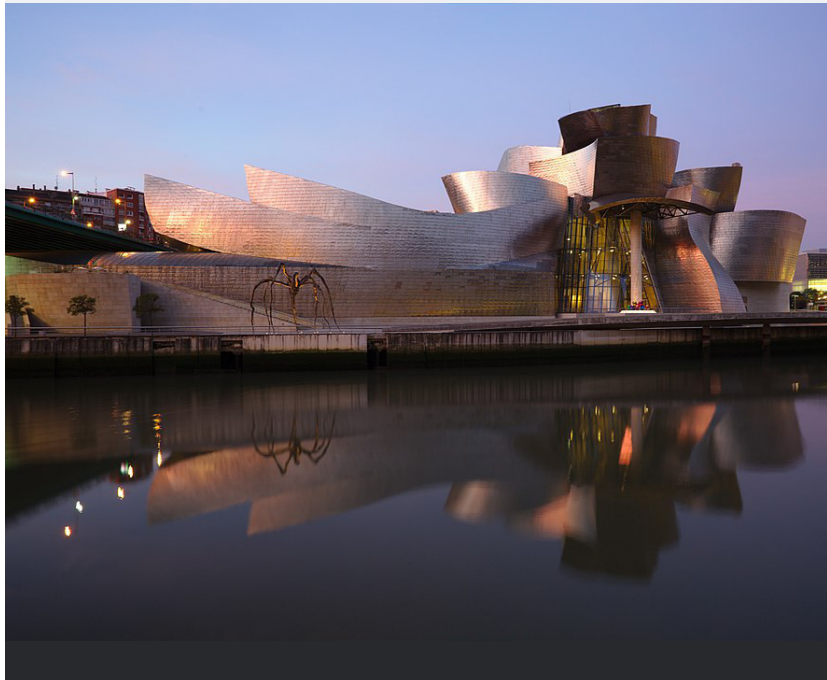
שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Frank O. Gehry, Guggenheim Museum Bilbao, Spain, 1997. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0

היצירה:
מוזיאון הגוגנהיים בבילבאו, ספרד
Guggenheim Museum Bilbao

שם היצירה: מוזיאון הגוגנהיים בבילבאו, ספרד Guggenheim Museum Bilbao
שנה: 1997
חומרים: טיטניום, זכוכית, פלדה, בטון, עץ ואבן
אדריכל: פרנק גרי Frank O. Gehry
סגנון: דה קונסטרוקטיביזם

פרטים

מוזיאון הגוגנהיים בבילבאו שתכנן האדריכל האמריקאי פרנק גרי אמנם נחשב לאחת הדוגמאות המוכרות ביותר של האדריכלות הדה קונסטרוקטיביסטית, אבל הוא מוכר בעיקר בזכות היותו פרויקט אדריכלי שהפך עיר תעשייתית מנומנמת בצפון ספרד לאתר תיירותי נחשק. במובנים רבים הגוגנהיים של גרי מיתג מחדש את בילבאו והפך לסמל שלה. השינוי שחולל המוזיאון בבילבאו יצר את המושג "אפקט בילבאו", שמתייחס לפרויקט אדריכלי של אדריכל מוכר שהצליח לשנות תפיסות והתייחסות לעיר שלמה.

בדומה למוזיאון הגוגנהיים בניו יורק, שתכנן פרנק לויד רייט בשנות החמישים וידוע בזכות צורתו המעוגלת וקוויו ההמשכיים, גם המוזיאון בבילבאו הוא פרויקט פורץ דרך מבחינת המראה ותפיסת החלל שלו. העיצוב של גרי מתבסס על רעיון

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

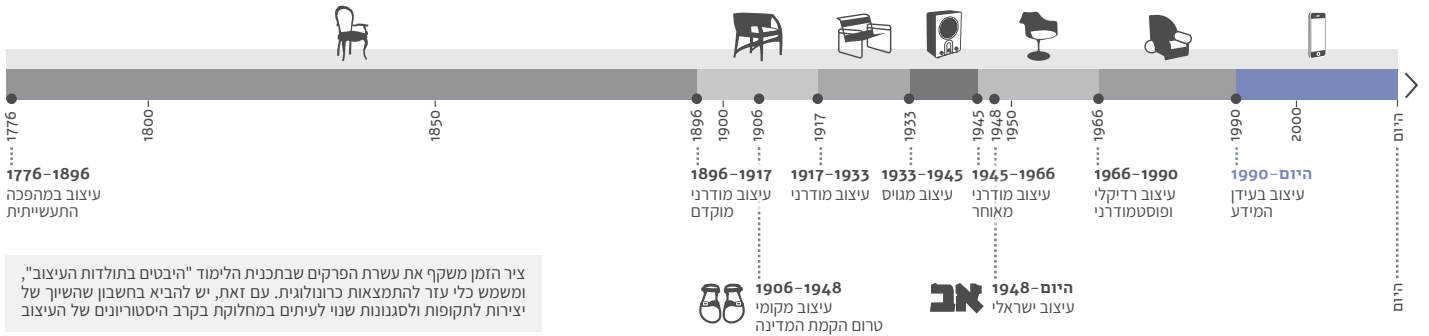
הדה קונסטרוקציה, מונח שטבע הפילוסוף הצרפתי ז'ק דרידה שטען שיש לבצע פירוק מודע לתבניות ולמשמעויות מוכרות. גם האדריכלות של גרי שואפת לפרק מבחינה רעיונית את המבנה המודרניסטי והפונקציונליסטי של המוזיאון. המבנה המצופה טיטניום שמשתרע על שטח של יותר מ-32 אלף מ"ר נראה כאסופה של צורות מרחביות מגוונות שנוצצות למרחוק בזכות חיפוי המתכת. בלבו נמצא אטריום מזכוכית שמחדיר אור למבנה. בניגוד לקופסאות הלבנות המזוהות עם אדריכלות המוזיאונים המודרנית, הבניין בבילבאו נראה כאילו אין בו זווית ישרה אחת, ותחושה זו מתחזקת בזכות הקרבה של המבנה לנהר וההשתקפות שלו בתוכו.

השימוש של גרי בטכנולוגיית עיצוב מתקדמת על בסיס עבודה ממוחשבת אפשר לו לתרגם למציאות את הצורות הפואטיות שהציע לתחרות האדריכלים. האדריכלות שהתקבלה היא פיסולית ואקספרסיוניסטית, עם חללים יוצאי דופן להצגת האמנות. חללים אלה זכו לביקורת בטענה שהאדריכלות אינה נותנת את הכבוד לאמנות המוצגת במוזיאון וגונבת ממנה את תשומת הלב.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Daniel Libeskind, Jewish Museum Berlin, Germany, 1999. Photo: Studio Daniel Libeskind, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

היצירה:
**המוזיאון היהודי
בברלין, גרמניה**
**Jewish Museum
Berlin, Germany**

שם היצירה: המוזיאון היהודי בברלין, גרמניה Jewish Museum Berlin, Germany
שנה: 1999
חומרים: אבץ, בטון, זכוכית, אבן, מתכת ועץ
אדריכל: דניאל ליבסקינד Daniel Libeskind
סגנון: דה קונסטרוקטיביזם

פרטים

המוזיאון היהודי בברלין, שתכנן האדריכל דניאל ליבסקינד ונפתח לקהל הרחב בשנת 2001, מציג את ההיסטוריה החברתית, הפוליטית והתרבותית של היהודים בגרמניה מהמאה הרביעית ועד ימינו. המוזיאון מוכר בזכות צורת הזיגזג שלו וחיפוי האבץ המתכתי עם הקווים האלכסוניים ובזכות חלונותיו בעלי הצורות הבלתי רגילות.

המוזיאון היה עבודת האדריכלות הראשונה של ליבסקינד לאחר סיום לימודיו, והוא זכה בפריקט במסגרת תחרות אדריכלים שנערכה ב-1989, שנת נפילתה של חומת ברלין ואיחודה של העיר מחדש. המוזיאון עוסק בריק שהשאירה אחריה יהדות גרמניה והזיכרון הנובע ממנו.

צורתו של המוזיאון היא כמעין זיגזג שבור הנראה כחלק ממגן דוד, והיא תוצר חיבור של קווים רעיוניים המתחקים אחרי הקשרים בין יהודים שחיו בעיר. מבחינתו של ליבסקינד עיצוב המוזיאון הוא תוצר של שלוש תובנות: 1. אי אפשר להבין

תאור ופרטים על היוצר והיצירה

את ההיסטוריה של ברלין בלי להבין את התרומות העצומות של אזרחיה היהודים. 2. זיכרון השואה ומשמעותה צריכים להשתלב כחלק מהזיכרון והתודעה של ברלין. 3. ההכרה של גרמניה וברלין במחיקת החיים היהודיים שהיו בהן היא חלק חשוב בעתידה של העיר.

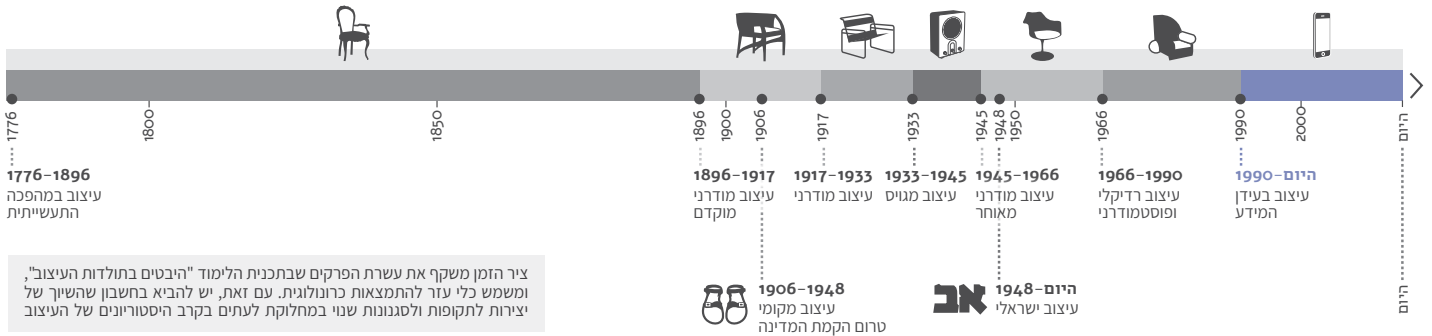
הכניסה לבניין היא ממבנה בית המשפט הפרוסי מהמאה ה-18 שממנו יורדים ללב האדמה לשלושה מסלולים תת-קרקעיים שכל אחד מהם מספר סיפור אחר. הראשון מוביל למבוי סתום – מגדל השואה – אבל בקצהו יש חלון שאור חודר ממנו ומסמל את התקווה. השני יוצא מהבניין אל גן הגלות וההגירה – גן שרצפתו אינה ישרה והוא מדגיש את הטלטלה שעובר מי שנאלץ להגר מארצו ולהפוך לפליט. המסלול השלישי והארוך ביותר עוקב אחרי שביל המוביל אל מדרגות המשכיות ואז אל חללי התצוגה של המוזיאון, ומדגיש את הרצף ההיסטורי של התרבות היהודית בגרמניה.

העיצוב הטוטלי שיצר ליבסקינד נחשב שנוי במחלוקת. יש הרואים בו ביטוי מרשים של מניפולציה אדריכלית ושל רעיון שהופך באופן כמעט ישיר למוזיאון שהוא אמנות בפני עצמה. לעומתם יש המבקרים את עודף הסמלים ואת הביטוי הליטרלי שלהם, וכן את העובדה שבשל האדריכלות העוצמתית המוצגים במוזיאון זוכים לחשיבות משנית ביחס אליה.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Studio Front, 'Blow Away Vase', Stockholm, Breda, 2009, porcelain, hand-painted with in-glaze blue. Given by Moooi © Victoria and Albert Museum, London

היצירה:

אגרטל בתנועת נשיפה Blow Away Vase

שם היצירה: אגרטל בתנועת נשיפה Blow Away Vase

שנה: 2009

טכנולוגיית ייצור: יציקת פורצלן על בסיס מידול תלת-ממדי ממוחשב

מעצב: סטודיו פרונט Studio Front

סגנון: עיצוב פרמטריציסטי

פרטים

תיאור היצירה

האגרטל בתנועת נשיפה הוא פריט המשלב בין מסורות עיצוב עתיקות לטכנולוגיות ייצור ועיצוב עכשוויות. הוא מתבסס על המודל המוכר של אגרטלי הפורצלן המזוהים עם העיר דלפט בהולנד שנוצרו בהשראת הפורצלנים הסיניים, ביציקת פורצלן, ועוטרו בציורים בגוני כחול מלכותי (Royal blue).

האגרטל בתנועת נשיפה עוצב בסטודיו השוודי פרונט, לפי הזמנה של חברת העיצוב ההולנדית MOOOI. גם הוא יוצר בדלפט וגם העיטורים שלו נעשו בעבודת יד, אך ההבדל המרכזי בעיצובו טמון בתהליך המידול של האב-טיפוס. בניגוד למראה הסימטרי המקובל של אגרטלי דלפט, האגרטל של סטודיו פרונט נראה כאילו רוח עזה נשבה עליו בתהליך הייצור ועיוותה את צורתו של הפורצלן. מראה זה הושג על ידי הכנסה של פרמטרים דיגיטליים לתהליך המידול הראשוני באופן שדימה את הרוח הנושבת ועיוות את הסימטריה של האגרטל.

האגרטה הוצג לראשונה כחלק משבוע העיצוב במילאנו בשנת 2009 ועיצובו העלה שאלות על ההשפעה של תהליך הייצור על המוצר הסופי, על תפיסות מקובלות של כלי קיבול וכן על השפעות של כלים כמו מדפסות תלת-מימד על תחום העיצוב בכלל ועל ייצור מחודש של מוצרים הנתפסים כמסורתיים בפרט.

תפיסה זו של העיצוב, ככלי המעורר שאלות ביחס לאופני שימוש, ייצור וכדומה, נפוצה במוצרים הנחשבים לחלק משדה העיצוב שזכה לכינוי Design Art. האגרטה בתנועת נשיפה נחשב לאחד הפרטים המזוהים עם שדה מתפתח זה.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב